

Flemming Klint Harkjær

KLINTKRØNIKEN

Kaptajnen og Styrmanden

www.klints-books

FLEMMING KLINT HARKJÆR

KLINTKRØNIKEN
Slægtsroman

Tidligere udgivet

Menneskesmuglerne 2019

Hævnen 2019

Englen fra Riget 2020

www.klints-books.dk

Indholdsfortegnelse

1. Kapitel
2. Kapitel
3. Kapitel
4. Kapitel
5. Kapitel
6. Kapitel
7. Kapitel
8. Kapitel
9. Kapitel
10. Kapitel
11. Kapitel
12. Kapitel
13. Kapitel
14. Kapitel
15. Kapitel
16. Kapitel
17. Kapitel

18. Kapitel

19. Kapitel

20. Kapitel

21. Kapitel

22. Kapitel

23. Kapitel

24. Kapitel

25. Kapitel

26. Kapitel

27. Kapitel

28. Kapitel

29. Kapitel

30. Kapitel

31. Kapitel

32. Kapitel

33. Kapitel

34. Kapitel

1.

Daler Kirke 1718

Karen stod selv med sin kun otte dage gammel dreng i Daler Kirke. Hans Simonsen Klint, den stolte fader, stod overfor på den anden side af døbefonten af granit, med de fire menneskehoveder markeret i foden. Hans blik faldt også på Mariaalteret hvor Maria bærer Jesusbarnet på armen. Det havde altid undret Hans, at man fremstillede Jesusbarnet med et voksen ansigt. Han stod og vippede på fødderne, som han havde været vant til på sejlskibene, han havde sejlet med tidligere, men den epoke i hans liv var forbi. Nu gjalt det familielivet. Hans` to søstre, Merred og Kiersten, stod faddere. De ville begge to have holdt drengen, men da de ikke kunne blive enige, skar Karen igennem, og besluttede selv at bære sin lille søn. Hun var en stærk kvinde, og når hun besluttede noget, var der ikke nogen der turde sige hende imod, ej heller hendes mand. Karen var en stolt datter af købmanden i Tønder, smuk med sit blonde hår og flotte skikkelse, som mange kvinder misundte hende. Hendes mand, Hans, elskede hende højt og lod hende

bestemme alt i hjemmet, også hvordan børnene skulle opdrages. Måske fordi hun havde valgt ham, selv om han ikke havde opført sig helt i overensstemmelse med tidens normer i sin tidligere ungdom, noget som de aldrig talte om mere. Præsten henvendte sig til moderen, og spurgte. "Hvad er barnets navn"? "Simon Hansen Klint", svarede Karen. Barnet var helt roligt da præsten hældte vand over hans mørke hår og udtalte ordene; "Så døber jeg dig i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn. Amen."

Parret havde i forvejen to børn. Sønnen, Peder 4 år, og datteren Merred 2 år gammel. Karens mor og far sad sammen med de to børn, og Hans` forældre sad der også, og selvfølgelig hans to svogre. Derudover var kirken som sædvanlig fyldt med borgere fra Østerby og omegn. Man var troende her på egnen og troppede troligt op til gudstjeneste hver søndag. De fleste folks børn gik også i søndagsskole, men i dag var Peder og Merred fritaget, da der jo skulles holdes barnedåbs fest i hjemmet på Slotsgade i Møgeltønder. Hans Simonsen Klint, var få måneder tidligere, blevet givet skøde JB nr.66, af en halvdel af en ejendom beliggende med facaden ud til Slotsgade. Det var et grundmuret senklassicistisk langhus i gadelinjen. Huset var fire fag langt og sammenbygget med nabohusene. Der var 1 hoveddør to sprossevinduer og 1 kvist mod gaden. Huset indeholdte en stue med alkove og et langbord, hvor dagens traktement indtogs. Desuden et køkken med åben ildsted og en lille gang med trappe til loftetagen, som indeholdt et soverum med kvisten. Bagved en lille stald med plads til en ko og et par grise. Høns havde de også. Der var ikke mange mennesker til barnedåbsfesten, kun den nærmeste familie, bedsteforældre, et par tanter og onkler, og nærmeste naboer. Karen havde fået en nabokone til at lave mad, kaffe samt en kage.

Den lille Simon gik på omgang hos tanterne, indtil han måtte lægges til at sove i sin vugge.

Mændene sad i dagligstuen efter at have spist, og røg på deres langpiber og drøftede greven på Schackenborgs alt for høje skatter, bla. hartkornsskatterne samt tienden til præst og herskab. Hertil kom mølletvang til Lindskov mølle og omkostninger og arbejdet ved at vedligeholde diger og veje. Ydermere kunne de store militærleverancer være yderst tyngende. Alt dette gav anledning til utilfredshed blandt fæstebønderne.

"Men du kan vel ikke klage Hans. Du har jo fået skattefrihed og din kone har åbnet købmandsforretning, så det skal nok gå," sagde en af svogrene.

Hans nikkede og så ganske veltilfreds ud. Det var rigtigt at herskabet havde bevilget skattefrihed for de som byggede et hus i Slotsgade, og Hans og Karen havde lige nået det. Desuden måtte de drive købmandshandel og håndværk. Hans arbejdede som bygningshåndværker og Karen havde lånt penge af sin far til at åbne en købmandshandel. Så fremtiden tegnede lyst, for den lille familie, i deres nye hjem, i Slotsgade i Møgeltønder.

Pengene til at bygge huset for, (*idag nr. 32*) havde Hans tjent på sine sejladser mellem Holland og Vestindien. Han havde i årene 1702-1712 deltaget i tre ture på trekantsruten med slaveskibe for hollandske rederier. Det havde været ret indbringende for den unge matros. Og i øvrigt også for flere andre på skibene.

Slotsgade 32, Blev senere Jens Klints ejendom.

Den ældste søn, Willem Jacobz Klint, som Hans havde fået uden for ægteskab, med en ung hollandsk kvinde, talte man aldrig om. Ikke fordi Karen ikke vidste det, men drengen havde altid boet hos sin mor, som nu var gift med en skibsreder, og bosat i Amsterdam. Willem Jacobz var 15 år og var blevet konfirmeret året før, men det havde Hans ikke været involveret i, han hørte aldrig fra hverken drengen eller moderen, og det havde alle det godt med. Hans var kun 18 år, da han gjorde den hollandske pige på 16 år, som var datter af en lille skibsreder i Amsterdam, gravid.

Amsterdam 1702

Hans var rømmet til Holland da han var 17 år. Det var 2 år efter at Den Store Nordiske Krig startede, og han var bange for at blive indkaldt til krig mod svenskerne, hvilket han absolut ikke ønskede at deltage i. Det var greven på Schackenborg der stod for at leverer soldater til Kong Frederik 4. Det var ikke uden fare at stikke af uden grevens tilladelse. Dem som gjorde det, blev efterlyst og risikerede strenge straffe hvis de blev fanget. Derfor tog han hyre på et hollandsk fartøj, som sejlede til Surinam og Curaçao, nogle af de hollandske besiddelser i Vestindien. Han besluttede dog at gå i land efter det første togt, hvor han havde set hvor dårligt de hollandske plantageejere behandlede deres slaver. Det var et menneskesyn han ikke kunne lide. Et var at være i Danmark og høre om slaver, sukkerplantager og de lange sejlads, som kunne virke fristende, noget andet var at se og prøve det på egen krop.

Det var i forbindelse med sin afmønstring, at han første gang så skibsrederens datter. Hun var tilfældigvis på kontoret, da han skulle hente sin hyre, og Hans blev øjeblikkelig forelsket i hende, og han kunne se i hendes øjne, omend det var meget kort de så hinanden i øjnene, at hun også fattede interesse for ham. Han besluttede sig for at prøve at gøre hende sin opvartning, men hvordan, vidste han ikke endnu. Han kunne på ingen måde henvende sig til hende, mens faderen var til stede. Da han havde fået sin hyre, og en anbefaling, som var vigtig for at få et andet job, gik han udenfor, og stillede sig i en port, hvorfra han kunne holde øje med kontoret. Som han havde forventet, kom hun

ud lidt efter og begyndte at gå hen ad gaden. Da hun var ud for porten, trådte Hans ud og bød hende sin arm, og tilbød at følge hende hjem, hvilket hun smilende tog i mod.

"Min far ville slå mig ihjel, hvis han så os nu. Ja og Dem med," sagde hun og lo. Den latter lød som musik i Hans`øre.

"Så må vi jo sørge for at Deres far ikke opdager os, ikke?" svarede han og følte sig uendelig godt tilpas.

Hun lo igen, og trykkede sig lidt ind mod ham, stoppede op ved et stort træ, rakte sig på tå, og kyssede ham flygtigt på munden, og sagde. "Vi skilles her, jeg bor lige rundt om hjørnet, og mor skal heller ikke se os sammen."

"Hvornår kan vi mødes igen?" spurgte Hans nervøst. Han var bange for ikke at se hende igen.

"Hvor bor De?"

"Det ved jeg ikke endnu. Jeg skal først finde logi og arbejde. Jeg er jo lige afmønstret fra Deres fars skib," svarede han.

"Så må De jo holde øje med kontoret. Jeg kommer der hver dag for at hjælpe min far med regnskaberne," fortalte hun, og gik hurtigt rundt om hjørnet og forsvandt. Hans stod lidt og kiggede eftertænksomt efter hende. Det hele virkede så uvirkeligt. For et øjeblik havde han gået med en ung smuk pige under armen, og nu var hun væk. Gad vide om jeg ser hende igen, tænkte han, og fik en klump i halsen. Jeg må se at finde logi for natten, sagde han til sig selv, og gik tilbage mod havnen. Der lå nogle knejper tæt på havnen, og han gik ind på en og lejede et værelse. Han var blevet sulten og bestilte et enkelt måltid mad på stedet. Han kunne faktisk se kontoret fra den vinduesplads han havde fået, og bestemte sig for at blive et par dage, for at se om hun havde talt sandt. At hun kom der hver dag.

Næste morgen, tidligt, gik han ud i byen for at finde arbejde. Det var ikke så svært som han havde frygtet. Hollænderne solgte masser af varer til både England og Danmark og han fik arbejde på havnen som daglejer for et

firma der lastede alt mellem himmel og jord. Træ, fisk, sukker, kaffe osv. Det var ikke fast arbejde, men det var nok til at han kunne leve af det, og betale for både kost og logi på knejpen. På den måde kunne han så også holde kontakt med rederens datter, som hed Isabelle, erfarede han senere.

De begyndte at mødes jævnligt, ikke hver dag, men en eller to gange om ugen lykkedes det for dem. Nogle dage arbejdede han, når hun gik hjem, andre dage var der ikke så meget arbejde, og så kunne han sidde og holde øje med hende fra sin, efterhånden, faste vinduesplads. Det var udelukket, at hun kom ind på knejpen til ham. Det turde hun slet ikke. Ejeren vidste godt hvem hendes far var, og ville have sladret med det samme, ja, han ville sandsynligvis have taget hende i armen, og slæbt hende hen på kontoret, til faren.

Så de mødtes hemmeligt, når det kunne lade sig gøre, og de blev mere og mere forelskede, og talte om hvordan de skulle kunne komme til at leve et liv sammen. Men det virkede næsten umuligt. Hans var en fattig daglejer, og hun datter af en skibsreder. Der var lige den mulighed, at hendes far var gammel og svag, og hun var hans eneste barn. Derfor oplærte han hende i faget, at drive et rederi, så hun kunne føre det videre, selv om det var meget usædvanligt på den tid, at en kvinde kunne drive en forretning. Men han havde ikke andre, og håbede på at hun hurtigt ville finde en passende mand og gifte sig, så skulle han selvfølgelig drive rederiet.

Men hun var kun 16 år og havde ikke vist interesse for nogen af de herrer som moren inviterede i deres hjem.

Et år efter fik Hans et tilbud om at sejle på et andet skib, som sejlede varer til Norge. Hyren var god fordi Den Store Nordiske krig rasede og risikoen for at blive beskudt var ret stor, så rederiet havde svært ved at få folk, og måtte betale en bedre hyre end ellers. Hans var villig til at løbe risikoen, men det indebar også at han ikke kunne se så meget til

Isabelle, hvilket de begge var meget kede af. Ja hun græd da han fortalte det, og blev meget kærlig over for ham, og det endte med at hun gik med ham hjem på hans værelse, og den aften blev hun gravid. Hans nåede dog at sejle flere togter til Norge før han en dag, hvor de lå i havn i Amsterdam, blev sendt til landgangen af sin kaptajn, og der ventede Isabelles far på ham. Han så meget vred, men også bekymret ud. Hans hestevogn holdt på kajen, og Hans blev beordret til at stige ind. Der blev ikke sagt noget undervejs til rederens hjem, men Hans havde nok en ide om, hvad det handlede om.

Da de kom ind i hallen, ventede fruén på dem, og de gik ind i en lille stue, hvor der var dækket op med the og småkager. Rederen anviste Hans en stol, og de satte sig alle tre om bordet. Hans kiggede sig om efter Isabelle, men hun var ikke at se.

"Ja, unge mand, jeg ved ikke om du ved hvorfor du er her, men sagen er den, at du har gjort vores datter svanger, siger hun. Hvad har du at sige til det?" lagde rederen ud med.

Hans måtte lige synke et par gange før han svarede. Fruén så misbilligende på ham, som han sad der i sit arbejdstøj, som ikke ligefrem var rent, hvilket han heller ikke var. Han kom jo direkte fra skibet.

"Jeg, jeg vidste ikke hun var svanger," fik han fremstammet.

"Så du indrømmer at have været sammen med vores datter på en utugtig måde," sagde fruén skarpt.

Hans kiggede fra den ene til den anden. Han vidste ikke sine levende råd. Dette var en fuldstændig uvant situation han befandt sig i.

"Men vi elsker hinanden," sagde han, og kunne godt høre at det lød dumt.

"Elsker hinanden," hvæsedde fruén, og lignede en der var lige ved at eksploderer. "Hvad ved du om at elske? Sådan en simpel skibsdreng.

"Jeg er ikke skibsdreng, og jeg ved vel selv hvem jeg elsker," svarede Hans igen. Nu var han ved at blive hidsig, og fruen lænede sig forskrækket lidt tilbage i stolen. Rederen hævede hånden, for at få lidt ro på og sagde roligt, men med myndig stemme. "Det her fører ikke til noget. Uanset om I elsker hinanden, kommer giftermål ikke på tale. Vores datter kan ikke gifte sig med dig, så enkelt er det. Hun føder dit barn, og gifter sig med en mand af bedre stand. Men du må give barnet dit navn. Er du indforstået med det?"

Hans nikkede, han vidste jo også godt, inderst inde, at dette forhold aldrig havde haft nogen chance for at lykkes. De havde bare været et par unge umodne mennesker, som havde haft en kort romance.

Brødebetyngtet og ulykkelig gik Hans hjem på sit værelse og brugte aftenen til at funderer over sin situation. Men han var en livskraftig ung mand på bare 19 år, og han skulle videre med sit liv. Denne korte romance måtte han lægge bag sig og se at komme videre, han måtte se at få ny hyre næste dag, besluttede han, og faldt udmattet i søvn.

Hans vågnede tidligt og udhvilet næste morgen, spiste hurtigt morgenmad og begav sig ud på havnen, på jagt efter hyre. Han lagde hurtigt mærke til et stort fuldrigget sejlskib, et fregatskib, som var ved at blive lastet. Drengene og mændene lastede en mængde forskellige varer, og Hans henvendte sig til en der lignede en slags officer, han havde uniform på, og spurgte om han kunne få hyre. Skibet hed St. George, navnet stod med flotte guldbogstaver på hækken, lige under de seks sprossede vinduer som var kaptajnens og styrmændenes kahytter. Skibet var et tremastet fregatskib på knap hundrede kommercelæster ca. 80 fod langt og ca. 22 fod bred med en dybde på ca. 11 fod. St. George havde i alt 8 fire punds kanoner, plus 4 kardæsk kanoner på dækket. De var placeret på kanten af skanserne som var placeret mellem fortoppen og stortoppen. Der var en besætning på 45 mand, erfarede Hans senere. Kaptajnen,

en hollænder ved navn Piet van Hoofen, en førstestyrmand, tyskeren Heinz Zimmermann, andenstyrmanden, hollænder, Geert Grosen, en hollandsk bådsmand, Jep Bielke, en tysk læge, dr. Klaus Volke, og ti soldater, matroser, to skibsdrenge og en kok.

Det var førstestyrmanden som stod på kajen og overvågede lastningen af skibet. Han kiggede mistroisk på Hans, da han henvendte sig.

"Hvad laver du her?" spurgte han brysk.

"Jeg søger hyre som matros."

Førstestyrmanden råbte til et par mænd, som var ved at laste nogle tønder med sauerkraut, en tradition som hollændererne havde indført i deres skibe, for at forebygge skørbug. Noget tyskerne havde haft held med i over hundrede år.

"Har du nogen erfaring som sømand? Har du en skibsbog?" spurgte tyskeren.

"Ja, jeg har været en gang på Vestindien og flere gange sejlet med træ fra Norge," svarede Hans og rakte styrmanden sin skibsbog. Tyskeren kiggede hurtigt i skibsbogen, og så anerkendende på Hans, og sagde. "Du kan begynde med det samme, og hjælpe med at laste. Vi skal sejle om en uge, så vi har travlt." Hans nikkede smilende.

"Jeg takker. Hvor skal vi hen, om jeg må spørge?"

"Til Afrika og derefter til Surinam."

Hans kunne derudfra nok regne ud hvad det var de skulle sejle til Surinam med. Han havde jo prøvet det før. Det var et slaveskib han havde taget hyre på.

"Du får 10 gylden i hyre om måneden, og 1% af skibets fortjeneste når vi er tilbage i Amsterdam," sagde førstestyrmanden, og skrev hans navn i en bog.

Dermed var han hyret, og kunne begynde at deltage i arbejdet med at laste det store skib. De skulle have 500 flintebøsser med til slavehandlerne, som de byttede sig til slaver for. De skulle have byggematerialer med til fort

Elmina, der var mange ruller tekstiler og tønder med brændevin til slaverne og mandskabet, rom til officererne, flæsk og levende høns, grise og to heste, samt to okser. Desuden krudt og kugler til både fort Elmina og til skibets egne kanoner. En masse tømmer og brædder til at lave slavehylder af, samt til at lave skansen på dækket når de var ankommet til Guineabugten. Herudover mange tons jernstænger, også til fortet. En del af brændevinen blev også brugt som betaling for slaver. Desuden korn til brødbagning, både til fortet og skibet, samt en masse beskøjter til de mange måneder indtil de ankom til Surinam. Frisk drikkevand skulle de selvfølgelig også have med, men kun til den første del af trekants ruten, altså til Afrika.

Til den videre færd over atlanten måtte de forsyne sig i Afrika med vand og fødevarer, og det var ikke særlig godt vand de kunne få om bord på den afrikanske kyst. Risikoen for Guinea-orm var stor, den havde taget livet af mange europæiske søfolk, og den skelnede ikke mellem kaptajner og menige sømænd. Hertil kom klimatfeberen som også havde taget sin del af de hvide. Kosten kunne for eksempel bestå af følgende.

En slaves kost ugentlig:

Et halvt pund flæsk [1 pund = $\frac{1}{2}$ kilo]

Et ottingkar [ca. 2.2 liter] bønner

Et ottingkar gryn

En tredjedel ottingkar Millie [kornsorten hirse]

En halv pæl brændevin [en pæl = 250 ml.]

En ottendedel pund tobak

En tobakspibe

Palmeolie gives altid ud i grød som kan beregnes ugentlig $\frac{1}{4}$ pæl pr. slave. Ti skæpper [1 skæppe = ca. 17,39 l] mallaget [en slags peber] for et hundrede slaver på hele rejsen. En tønde [ca. 131 l] brændevin til remidorerne [bådsmandene] og negrene som fylde vand.

En [sø]mands kost ugentlig:

Et halvt pund flæsk

To pund kød

Halvandet pund smør

En og en ottendel ottingkar gryn

Et halvt ottingkar ærter

Fire pund hart brød

Syv pund blødt brød i de første 4 a 6 uger

En halv potte [en pot= ca. 1 l]

En tønne øl til hver mand for hele rejsen

En pot vand daglig når øllet slipper [op]

Af olie, øleddike, og svesker, som ikke er nogen almindelig spise, spises som skibsrådet synes."

"Ranson og spise taxt for slaverne

Søndag... Flæsk.. . Bønner...Gryn... Toback. Pibe

Mandag .. Bønner. Gryn ... Brændevin.....

TirsdagBønner...Gryn.....Toback.....

Onsdagditto.....ditto.....Brændevin.....

Torsdag . Flæsk ...ditto.....ditto.....Ditto.....

Fredag.....ditto.....ditto.....Brændevin.....

Lørdag.....Milie 2 gangeBrændevin.....

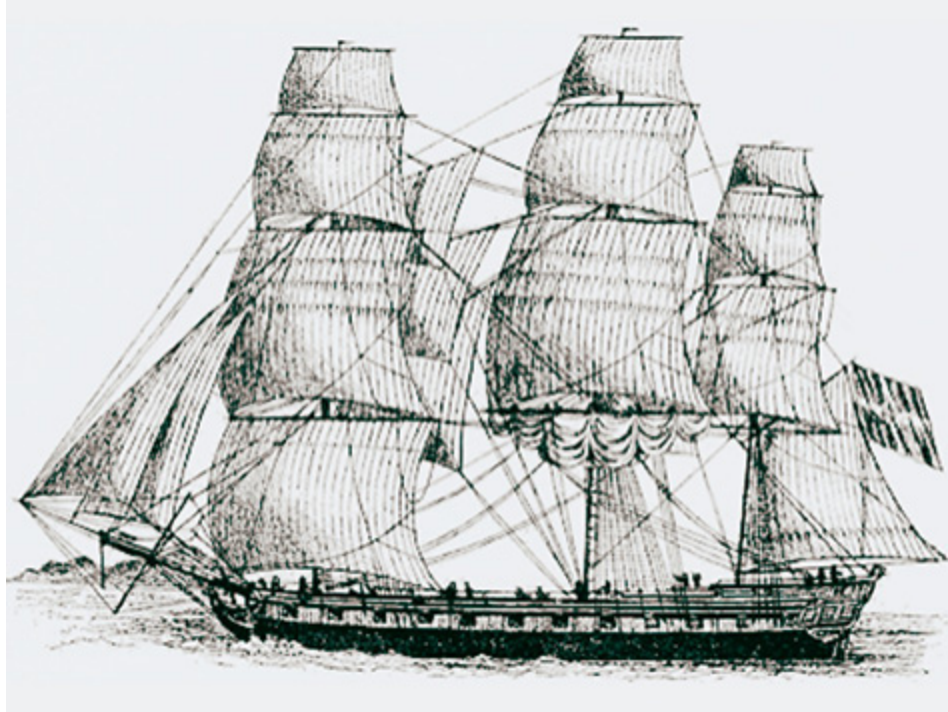
København s. 5. november. 1708."

Ordforklaring:

Ranson: ration, portion af mad

Milie: korn, hirse, som man har kogt grød af.

Kilde: Rigsarkivet, bearbejdet affotografering.

Et dansk slaveskib, de hollandske var af samme type.

3.

Nordlige Atlanterhav 1704

En uge efter Hans var blevet hyret, lagde skibet fra kaj i Amsterdam. Forude ventede en måneds sejlads, hvis vejret viste sig fra den gode side. De skulle sejle ned gennem den engelske kanal, når først de var fri af England og kunne falde af for den fremherskende vestenvind der året rundt blæste i Atlanterhavet, kunne de sætte alle sejl og stryge sydover for halvvind. Jo længere de kom sydpå, jo mere kraft rummede vinden, jo mere kunne de slække på skøderne og jo mere øgedes farten. De nåede på få døgn Portugal, og fangede portugiser-norden og samtidig kunne de fange den sydgående Portugiser-strøm så vind og strøm arbejdede sammen om at føre skibet hurtigt mod målet, Guineabugten og fortet Elmina.

Hans nød arbejdet ombord med at sætte sejl og være rorgænger, som var de mest almindelige ting en matros lavede. Maden var udmærket, især kom han til at holde af sauerkraut og stegt saltet flæsk, noget han ikke før havde smagt. Men det var åbenbart det menige mandskabs mad, han erfarede at kaptajnen og styrmændene fik andet og bedre kost. De fik også rom til deres mad, mens matroserne måtte nøjes med brændevin, øl og vand.

En dag hvor det blæste kraftigt op, blev Hans og en anden matros sendt ned på underste dæk, for at surre nogle jernstænger og her så han for første gang alle de jernbøjler som lå parat til at lænke slaverne sammen to og to. Det var lige som om at det først nu gik rigtigt op for ham, hvad han havde sagt ja til. Og alle brædderne til hylderne lå der også. Tømreren ville få travlt når de nåede frem. Hans havde hørt

fra en anden matros, at de skulle have hen ved 400 slaver ombord, hvis det altså var muligt at købe så mange. De kunne ikke regne med at købe dem alle sammen i Elmina, men måtte sikkert sejle længere ned langs kysten til de danske forter for at fylde op. Hvordan de skulle få plads til 400 slaver, kunne Hans slet ikke forstå. Men det ville han få at se om 6 måneder.

De fik landkending med Madeira. De passerede tæt forbi den, og så de dejlige vinmarker, plantager og mange huse, samt et par klostre. Vinden var lun og magtfuld, men her endte Portugiser-norden og afløstes af Nordost-Passaten. Det eneste der skete, var, at skibet bommede en gang og nu fortsatte sejladsen på styrbord halse. Så vindens vagtskifte var ovre, mild og stærk kom den strygende ind over dem og lavede hvide skumtoppe på det blå Ocean. Hans tænkte ikke her og nu på, at den vind der drev dem frem, var den samme som få dage senere ville stryge ind over markerne på De Vestindiske Øer, hvor de slaver han skulle være med til at sejle over Mellempassagen skulle slide og trælle for de hvide til de engang segnede, og faldt døde om, af enten sygdom, sult eller det hårde arbejde.

Efter Madeira faldt skibet ind i Canaria-strømmen, der løber mod syd langs Afrikas vestkyst, atter sørgede vind og strøm for at føre skibet fremad. Hurtigt lå de canariske øer agterude som grønne perler og flød sammen til en fjern bjergkæde. Folkene kunne glæde sig over at se både delfiner, flyvefisk, og morild om natten.

Mandskabet sad ofte til langt ud på natten, officererne på agterdækket, matroserne på fordækket og nød det lune vejr og de milliarder af stjerner der viste sig på himlen.

Søsyge var en saga blot på disse breddegrader og Hans som kun havde sejlet over Nord-Atlanten hvor de havde kæmpet med storme og søsyge, nød turen i fulde drag. Nu følte han alligevel, at han havde valgt rigtigt. Der var sang og drabelige løjer om bord, da skibet nåede Krebsens vendekreds og gled ind i ækvatorialbæltet. Oppe i

stormasten viste der sig en uhyggelig skikkelse, sortmalet i ansigtet og iført gedevams. "Manden af Linien", kom hylende og skrigende kravlende ned og underkastede de folk, som for første gang passerede vendekredsen de værste prøvelser, dog uden at nogen kom til skade. Der var dog nogle som syntes det var for meget. Dr. Klaus Volke og førstestyrmanden syntes ikke det passede sig, at en menig matros skulle have lov til at underkaste overordnede den slags grovheder, men her var kaptajnen urokkelig. Det var en gammel tradition og den ville han holde i hævd. Hans syntes det var ganske morsomt, og det var også et afbræk i den daglige rutine. Bagefter blev der serveret lidt bedre mad end ellers, og drukket lidt mere brændevin og rom. Jo man kunne godt more sig om bord, når alt gik godt.

Samtidig blev passagen af vendekredsen anledning til at skifte flag. Handelsflaget blev udskiftet med splitflaget, som det ellers kun var orlogsfartøjer tilladt at benytte. Men kaptajnerne syntes at splitflaget gav skibet mere autoritet når de ankrede op på fremmede ankerpladser.

Efter de havde passeret de Cap Verdiske Øer begyndte passaten at slippe op og det blev mere stille og mere fugtigt dag for dag. Det var først da de slap den afrikanske vestkyst og kom ind i Guineabugten at den kraftige Guinea-strøm som løber mod øst tog fat om skibets køl og sagte førte dem ind mod det hvide Fort Elmina.

Fort ELMINA

4.

Afrikas kyst. 1703

Fortet Elmina blev opført af portugiserne i 1482 og erobret af hollænderne i 1637 fortalte anden styrmanden, Hans. Det var det første fort europæerne opførte på Guldkysten.

Slaveskibet kastede anker på reden ud for Fort Elmina, og affyrede tre kanonskud, fortet kvitterede ved at gøre det samme. Derefter blev chaluppen sat i vandet, kaptajnen og et par soldater gik om bord, seks matroser roede båden ind til land, og lagde sig ved siden af de mange kanoer, som de afrikanske handlende ejede.

Det var helt normalt, at kaptajnen blev trakteret i fortets taffel sal, sammen med fortets kommandant og de hollandske besiddelsers guvernør, som var en og samme mand. Kaptajnen var selvfølgelig interesseret i at få at vide hvor mange slaver fortet havde i slavegården, som han kunne købe og fragte over til salg i Surinam. Men først skulle det fejres, at der overhovedet var ankommet et skib. Det var ikke ret mange skibe der lagde til ved fortet om året. Og nogle gange var det udenlandske skibe, engelske og danske, som ville købe slaver. Så når der endelig kom et hollandsk skib, og som dette her fra Dutch West India Company, forkortet WIC, ja så skulle der være selvfølgelig være fest.

Dagen efter skibet havde kastet ankeret, begyndte losningen af de mange varer som skulle sejles ind til land og bæres ind på fortet. Der var en livlig trafik med de afrikanske kanoer, som roedes af stærke sorte mænd, som havde deres levebrød uden for og af fortet. Det var frie

afrikanere, som stod på god fod med de hvide, og som boede med deres familier i byen. De to heste skulle også leveres til fortet, og den eneste måde at få dem i land på var, at lade dem springe i vandet og svømme i land, det samme med de to okser. Det tog mange dage at tømme det store skib, og efterhånden som nederste dæk blev tømt, kunne tømreren og hans hjælpere gå i gang med at bygge hylder til slaverne. Senere skulle de også bygge skansen på øverste dæk. Her skulle de først fjerne noget af dækket.

"Du kan hjælpe tømreren, og tage skibsdrengene med," sagde bådsmanden til Hans.

"Javel! Jeg finder drengene," svarede Hans. Det var han godt tilfreds med. Så fik han også mulighed for at lære noget håndværk. Hans ville gerne være håndværker når han vendte hjem til Danmark.

Tømreren, Fritz, beordrede Hans og drengene ned på nederste dæk.

"Lige nu gælder det hylder til slaverne. I mande afdelingen skal de være 6 fod lange, 2 1/2 fod brede og 2 1/2 fods højde mellem hylderne. Dem kan i starte med, det er forskibs og midtskibs, så ser vi hvor mange mandsslaver vi får om bord. Det er muligt at vi skal lave flere." sagde Fritz og gik i gang.

Det var hårdt arbejde, luften var dårlig, selv om lugerne stod åbne, og så var det kvælende varmt. De svedte som svin under arbejdet, og Hans kunne ikke lade være med at tænke på hvordan det ville blive for slaverne, at skulle opholde sig dernede i måneder, indtil de ankom til deres bestemmelsessted i Surinam. Højden fra dørken på nederste dæk og til andet dæk var så en voksen mand kunne stå oprejst, og her skulle der laves liggepladser til tre lag slaver, og det betød at der var så lidt plads mellem lagene, at en voksen mand ikke kunne sidde i oprejst stilling, uden at slå hovedet mod den ovenover. De var tvunget til at ligge ned på de ru brædder på hele turen, undtagen når de kom op for

at få lidt frisk luft, og mad. Det var her skansen kom ind i billedet. Ved at fjerne det øverste dæk mellem fortoppen og stortoppen, fik man skabt en (gård), som slaverne kunne opholde sig i, og som kunne holdes under kontrol af mandskabet. Det var kun mandsslaverne der kom op i gården, kvinder og børn måtte stort set opholde sig på fordækket som de lystede, dog blev der holdt øje med dem, men man regnede ikke kvindeslaverne som farlige. Men man oplevede jævnligt at slaver kastede sig i vandet, enten for at prøve at svømme i land, så længe skibet lå for anker, eller for at drukne sig, når de først var ude på åbent hav. I sær kvinder som havde fået frataget deres små spædbørn, som nogle gang bare blev smidt på stranden, var meget opsatte på at hoppe i vandet, og svømme ind. Derfor havde man også opfundet et 3 alen bredt net som var spændt ud fra skibssiden, så det var sværere at hoppe i vandet. Det blev nedtaget når skibet var nået ud på åbent hav, og slaverne ikke kunne se land mere.

Da den indkøbte proviant var kommet om bord, og tømreren og hans medhjælpere havde bygget skansen, begyndte kanoerne at sejle de indkøbte slaver ud til skibet. Hans og de øvrige matroser kunne ikke se hvad der foregik inde i fortets slave gård, hvor nogle af slaverne havde opholdt sig i flere måneder.

Det var slavehandlerne og forskellige afrikanske stammer som leverede slaverne til fortet. Når de afrikanske stammer bekrigede hinanden, tog sejerherren fanger og beholdt dem som slaver. Det havde man gjort længe før europæerne kom til Afrika, men efter de hvide opførte forter på Afrikas kyst, og begyndte at handle med de afrikanske stammer, ja så blev flintebøsser og brændevin en særdeles god handelsvare. De stammer som havde flintebøsser, havde meget større chance for at vinde sine krige, og kunne på den måde skaffe endnu flere slaver til de hvide. De hvide europæere købte også guld og elfenben af afrikanerne. En overordentlig lukrativ handel for de hvide. En kaptajn og

hans officerer kunne tjene mange penge på den slags handler. Det måtte blot ikke gå ud over kompagniets fortjeneste. Mange skibskaptajner så dog stort på det, og sørgede for sig selv. Der var så meget der kunne gå galt på den lange rejse, som kompagniet ikke kunne kontrollere, så det var i høj grad op til kaptajnerne at bøje reglerne, mere eller mindre.

I fortets slavegård foregik handlen mellem skibets kaptajn og slavehandlerne. Slaverne var nøgne, så skibslægen kunne undersøge dem for sygdomme. Ingen kaptajn ville have syge negre om bord, da dødeligheden i forvejen var stor blandt slaverne, når de skulle ud på den lange og ofte farlige sejlads over Atlanterhavet. Når lægen så havde sagt god for en slave, blev vedkommende brændemærket med WICs stempel. Det kunne være lavet af jern, eller sølv. Sølv stemplet lavede et finere mærke og det var sådan et WIC brugte. Slaverne blev brændemærket på brystet når de var kompagniets ejendom, mens kaptajnens egne køb, 5 mandsslaver, blev brændemærket på forsiden af låret. På den måde kunne man holde styr på hvis slaver der døde undervejs. Skibslægen købte tre slaver, som så blev brændemærket bag på låret. Der blev af 1. styrmanden holdt nøje regnskab med købene, 67 mandsslaver, 38 kvindeslaver, 12 drenge og 10 piger. Man tog ikke kvinder med små babyer med, de fyldte for meget, larmede, og de fleste ville alligevel dø undervejs. Hvis mødrene til disse babyer var unge, sunde og stærke, blev børnene ofte taget fra dem og enten givet væk til folk i byen, eller som det skete i de fleste tilfælde, så havde slavehandlerne allerede skilt sig af med babyerne på turen inde fra landet, det kunne være Akwapim som lå over hundrede kilometer væk. Det var ikke ualmindeligt simpelthen at slå dem ihjel, eller bare smide dem i en flod til krokodillerne. Slaverne gik i lange rækker, lænket sammen, mændene fik en stor tung træklods bundet på højre arm, som blev gjort fast med en jernbøjle med lås på, så de måtte gå med træklods

hvilende på hovedet, mens kvinderne blot var lænket to og to med en gaffelgren som sad ved deres hals, ligeledes med en jernbøjle rundt om halsen. På den måde havde man sikret sig mod flugt. Desuden havde slavehandlerne både rifler og piske, som blev brugt flittigt, hvis negrene ikke fjede sig. Det skete at en kvinde fødte mens hun ventede i fortets gård, og nogle gange lykkedes det kvinder at skjule deres nyfødte indtil de sad i kanoen på vej ud til skibet. Hvis de hvide, som regel soldater, som altid var med i kanoerne opdagede det, og det gjorde de altid, ja så tog de blot barnet og kastede det i vandet. Der var altid mange hajer i vandet rundt om et slaveskib, som lå for anker. Slaver som blev syge mens de ventede, og som skibslægen ikke regnede med kunne overleve turen over mellempassagen, blev blot kastet overbord.

Da de 127 slaver var kommet om bord, og var lænket til deres sovepladser i skibets bug på nederste dæk, gjorde kaptajnen klar til afsejling. Han skulle have flere slaver ombord, og ville sejle videre ned af kysten til det danske Fort Christiansborg som kun lå et par kanonskud fra Elmina på Cape Coast. Chansen for at købe flere slaver der var ret god, han havde fået at vide på Elmina, at det var længe siden et slaveskib havde været forbi, så hvis han var heldig, var slavegården på Christiansborg fyldt op.

De lettede anker da det var blevet mørkt, og næste morgen lå de på reden ud for det hvide fort, med det danske flag vejrende fra toppen. Kanonerne pegede faretruende ud over bugten og ville være i stand til at holde et hvilket som helst skib stangen.

Chaluppen blev sat i vandet, og matroserne kæmpede sig gennem brændingen og ind til land, hvor hundredevis af kanoer lå klar til at sejle slaver og forsyninger ud til slaveskibene.

En uge senere havde kaptajnen på St. George købt yderligere 102 mandsslaver, 89 kvindeslaver, 25 drenge og 22 piger. Han havde nu i alt 365 slaver stuvet sammen i